

Paweł Dyrda

„Ksiądz Michał Buniowski (1888-1977). Kapłan – żołnierz – artysta”.

Głównym celem rozprawy jest przedstawienie osoby ks. Michała Buniowskiego – kapłana związanego z diecezją przemyską.

Właściwy kontekst historyczny to element, dzięki któremu możliwym jest zbliżenie do prawdy o człowieku. Nie można mówić o czyichś dokonaniach, postawach czy decyzjach nie przedstawiając warunków, w który miały one miejsce. W zamyśle autora niniejsza praca jest więc pretekstem do przedstawienia polskiej rzeczywistości końca XIX i XX w.: galicyjskiej wsi okresu autonomii, szkolnictwa powszechnego i gimnazjalnego, obowiązków ciążących na ludności polskiej w zakresie służby wojskowej w armii austro-węgierskiej oraz sytuacji w tej części Europy po wybuchu I wojny światowej. Mając na względzie zasadniczy temat niniejszego opracowania, ważną jej częścią będzie również działalność Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu.

Odzyskanie przez Polskę niepodległości zastało ks. Buniowskiego w jego pierwszej, po święceniach kapłańskich, parafii. Obydwa zagadnienia znalazły swoje miejsce na kartach tej pracy, podobnie jak przełomowe wydarzenie z polskiej historii – wojna z bolszewikami, w której ks. Michałowi przyszło wziąć udział.

Lata 20. i 30. XX w. to okres postępujących zmian, które dokonywały się w każdym aspekcie życia naszego kraju. Ten czas definiowały: trud nadrobienia zaległości wynikających z ponad wiekowego okresu zaborów i zniszczeń wojennych, próby wypracowania najbardziej sprawnego modelu, w którym państwo mogłoby funkcjonować, zmiany społeczne, ekonomiczne, w zakresie prawa itp. Dwudziestolecie międzywojenne to z kolei dla ks. Buniowskiego ważny i zapewne najaktywniejszy etap w pracy duszpasterskiej i pedagogicznej. Właśnie ta tematyka znalazła swoje rozwinięcie w kolejnych fragmentach niniejszej rozprawy.

W chwili wybuchu II wojny światowej ks. Michał Buniowski przygotowywał się do nowego roku szkolnego w Dukli. Tam też spędził okres okupacji. Aby odpowiedzieć na pytanie w jakich warunkach przyszło mu pełnić swoją posługę koniecznym było przybliżyć historię tego miasta, ludzi tam zamieszkujących, a także m.in. przejawy oporu wobec hitlerowców.

Lata powojenne to dla ks. Michała posługa w parafii w Jaworniku Polskim, a następnie emerytura. Z przejściem w stan spoczynku wiąże się powrót księdza w rodzinne strony: do Pigan, a później Sieniawy. To czas rządów komunistycznych, trudno więc było nie poświęcić również tej kwestii chwili uwagi.

Ważnym aspektem aktywności ks. Buniowskiego było malarstwo, zarówno sakralne jak i świeckie. Dlatego też w kolejnej części pracy znalazły się odpowiedzi na pytania o początki tej pasji, nauczycieli, a także najbardziej znaczące i zachowane do dzisiaj dzieła.

Zebrane dane zostały opisane w porządku chronologicznym. Dzięki temu możliwym było pełne i czytelne przedstawienie najistotniejszych aspektów działalności ks. Michała. Należy dodać, że ze względu na charakter opracowania i przyjęty model badawczy będzie ono miało układ chronologiczno-problemowy.

Warty podkreślenia jest także fakt, że pewne fakty z biografii ks. Buniowskiego ze względu na upływ czasu oraz brak materiałów źródłowych pozostają nieznanne. Aby w pewnym stopniu wypełnić te luki przywołano elementy biografii innych osób, które mogły być zbieżne, a także fakty związane z organizacjami, w ramach których funkcjonował.